

رام - ۳۶

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

پنجم اردیبهشت

پنجم اردیبهشت در ایران زمین و حواشی‌اش سالگرد حمله‌ها و تهاجم‌هایی بوده که گاهی پس زده شد و گاه به سقوط دودمانها منتهی شده است. جایی که بیش از همه زیر تازیانه‌ی این حمله‌ها بوده، منطقه‌ی قفقاز و به ویژه گرجستان است. در پنجم اردیبهشت سال ۱۵۴ نیروهای خلیفه منصور عباسی به فرماندهی امیر ابن اسماعیل گرجستان را فتح کردند و بر سندباد هفتم باگراتونی و موشیق ششم مامیکونی غلبه کردند. در همین روز ارمنی‌هایی که با رهبری باگراوند در ارمنستان شورش کرده بودند سرکوب شدند. در همین روز سندباد و موشیق به دست قوای خلیفه کشته شدند و این ماجرا به فرو افتادن خاندانهای اشرافی ناخار در قفقاز انجامید. با این همه برخی از این خاندانها باقی ماندند. طوری که هزار سال بعد وقتی روسها به این منطقه تاختند، باز با مقاومت ایشان روبرو شدند. در پنجم اردیبهشت سال ۱۱۸۳ روسیه امیرنشین ایمرتی در غرب گرجستان را تصرف کرد و از ایران جدا ساخت و خاندان باگراتونی که از سال ۸۳۴ در آنجا فرمان می‌راندند را از قدرت کنار زد.

در بخشهای شرقی ایران زمین نیز الگوی مشابهی را در دوران معاصر می‌بینیم. در ۱۲۱۸ بارون کیان قندهار را فتح کرد و قوای افغان را شکست داد. در نتیجه‌ی کوشش انگلیسی‌ها برای تجزیه‌ی ایران شرقی، دولت

ناپایدار افغانستان که از همان هنگام با پشتیبانی انگلیسی‌ها در افغانستان شکل گرفت تا به امروز دوام آورده و مایه‌ی رنج و ویرانی فراوان در این سرزمین شده است. هرچند مدام انگلستان و روسیه و آمریکا اشغال نظامی می‌شود و دودمان پادشاهی کم‌دوامش هم چندان نپایید. طوری که آخرین پادشاهش امان‌الله خان افغان که سومین پسر حبیب‌الله خان از دودمان بارکزی بود، پس از شکست در برابر حبیب‌الله کلکانی به قندهار و از آن جا به ایتالیا رفت و همانجا در پنجم اردیبهشت ۱۳۳۹ درگذشت.

آتاتورک در تونسلی، ۱۳۱۶

امان‌الله خان افغان

سرزمینهای خارج از قلمرو ایران زمین که از فرهنگ ایرانی برخوردار بوده‌اند نیز در این روز مورد حمله قرار گرفته‌اند. در ۸۷۱ آخرین دولت اسلامی اسپانیا در غرناطه (گرانادا در اسپانیا) سقوط کرد. بیش از چهارصد سال بعد (در ۱۲۹۴) با حمله‌ی قوای متحد انگلستان (سربازان استرالیایی، هندی، فرانسوی و نیوزلندی) به سواحل

ترکیه نبرد گالیپولی آغاز شد. علت اصلی این حمله روحیه‌ی تهاجمی وینستون چرچیل بود که تازه کاپیتان نیروی دریایی بریتانیا شده بود. این نخستین نبرد مهمی بود که ارتش کشورهای تازه‌تاسیس استرالیا و نیوزلند در آن شرکت داشتند. جنگ گالیپولی تا هشت ماه و نیم بعد به درازا کشید و با شکست انگلیسی‌ها و شهرت یافتن افسری عثمانی به نام مصطفی کمال خاتمه یافت که بعدتر با نام آتاتورک شهرتی بیشتر هم پیدا کرد. با این همه اروپاییان در نهایت عثمانی را از بین بردند. در سالگرد حمله‌شان به گالیپولی در پنجم اردیبهشت ۱۲۹۹ در کنفرانس سان رمو قدرتهای پیروز در جنگ جهانی اول قلمرو عثمانی را تکه تکه کرده و میان خود تقسیم کردند. در پنجم اردیبهشت ۱۳۵۹ عملیات طبس تکاورهای آمریکایی با کشته شدن هشت تن و انهدام چند بالگرد و هواپیما با شکست خاتمه یافت. پنج سال بعد در همین روز (۱۳۶۴) شورای امنیت سازمان ملل که بیشتر گردانندگانش همان فروشندگان سلاحهای شیمیایی به عراق بودند، بیانیه‌ای ملایم و دوپهلوی صادر کردند و در آن کاربرد سلاحهای شیمیایی علیه نیروهای ایرانی را محکوم کردند، بدون آن که در این بیانیه از کشور عراق اسمی به میان بیاورند! جالب آن که در همین روز به سال ۱۳۶۹ وقتی عرصه بر صدام حسین تنگ آمد و به دنبال اشغال کویت همان متحدان قبلی و سلاح‌فروشان غربی‌اش عزم رزم با وی را کردند، با همکاری یاسر عرفات نامه‌ی سربرشته‌ای برای رهبر و رئیس‌جمهور ایران نوشت و فرستاد.

خارج از دایره‌ی جنگ و خونریزی نیز پنجم اردیبهشت روزی پراشتهاب در تاریخ معاصر ایران زمین بوده است. در پنجم اردیبهشت ۱۲۸۴ بازرگانان تهران بست‌نشینی سرنوشت‌سازشان برای طلب مشروطه را در شاه‌عبدالعظیم آغاز کردند. ده سال بعد در همین روز (۱۲۹۴) در گرماگرم جنگ جهانی اول پرنس رويس و گراف لکوتتی که نمایندگان آلمان و اتریش بودند به قم و تهران آمدند و مردم ایران که به خاطر نفرت از انگلیسی‌ها هوادار آلمانی‌ها بودند استقبال چندان باشکوهی از ایشان به عمل آوردند که خشم و اعتراض روسها و انگلیسی‌ها را برانگیخت. در همین روز به سال ۱۳۱۹ آئین گشایش رادیو تهران انجام شد.

به هم رسیدن سربازان
روسی و آمریکایی در الب

گذشته از ایران زمین در سرزمینهای دیگر هم پنجم اردیبهشت با تحولات سیاسی و جنگهای مهمی قرین بوده است. در همین روز به سال ۴۰۴ پیش از میلاد مسیح دولت‌شهر اسپارت که توسط هخامنشیان پشتیبانی مالی

می‌شد، با فرماندهی لوساندر بر آتنی‌ها پیروز شد و جنگهای پلوپونسوس با شکست آتن خاتمه یافت. حدود ششصد سال بعد (در ۱۰۲۳) در پی پیروزی شورشیان چینی به رهبری لی زی‌چنگ، واپسین امپراتور دودمان مینگ به نام چونگ‌ژن خودکشی کرد و این سلسله به پایان رسید. دویست سال بعد (در ۱۲۲۵) جنگ مکزیکی و آمریکا آغاز شد و در همین روز به سال ۱۲۷۷ آمریکا به اسپانیا اعلان جنگ داد. در ۱۳۲۴ نقطه‌ی چرخش مهمی در جنگ جهانی دوم رخ نمود و آن زمانی بود که در همین روز لشکریان آمریکا و شوروی در کرانه‌ی رود الب در ایتالیا به هم رسیدند و شکافی عبور ناپذیر در میان دو بخش از ارتش آلمان پدید آوردند. در همین روز پارتیزانها قدرت را به دست گرفتند و موسیولینی را دستگیر کرده دولت فاشیستی ایتالیا را از میان بردند. حدود سی سال بعد (در ۱۳۵۳) افسران شورشی جوان در شهر لیسبون پرتغال انقلاب میخک (یا انقلاب جمهوری) را آغاز کردند و به حکومت دیکتاتوری سالازار پایان دادند. این انقلاب بدون خونریزی و آشوب انجام شد و چون مردم از سربازان با گل‌های میخک استقبال می‌کردند چنین نامی پیدا کرده است.

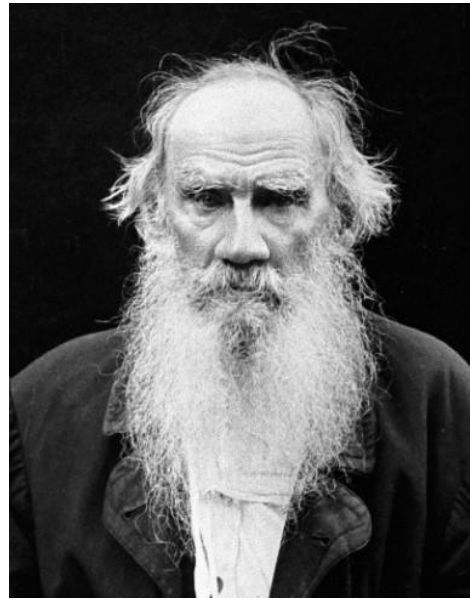
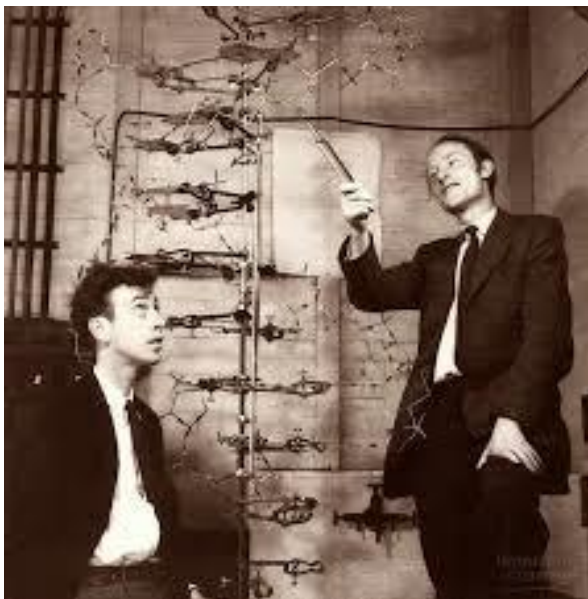
پنجم اردیبهشت سالگرد چند رخداد فرهنگی و اجتماعی هم هست. یکی از کانونهای این جریانها فرانسه

است. در همین روز به سال ۱۱۷۱ راهزنی به نام نیکولاس پلّتیه را با نخستین ماشین مدرن اعدام گردن زدند و او

اولین کسی شد که با گیوتین اعدامش کردند. جالب آن که درست در همین روز بود که کلود ژوزف روژه دولیل

سرود مارسیز را ساخت و گویی که تقارن این دو رخداد از وقایع انقلاب فرانسه در شش هفت سال آینده خبر می‌داد.

در همین روز به سال ۵۱۳ برای نخستین بار نام زاگرب در اسناد تاریخی ذکر شد. همچنین کلنگ ساخت کانال سوئز در مصر بر زمین زده شد (۱۲۳۸)، اولین گواهینامه‌ی راهنمایی و رانندگی آمریکا در نیویورک صادر شد (۱۲۸۰)، فرانسیس کریگ و جیمز واتسون در مقاله‌ای ساختار ماریچ دوگانه‌ی دی‌ان‌ای را توصیف کردند (۱۳۳۲)، آزمایشگاه بل از نخستین سلول خورشیدی رونمایی کرد (۱۳۳۳)، روبرت نويس اختراع نخستین میکروچیپ (integrated circuit: IC) را به نام خود ثبت کرد (۱۳۴۰) و پایونیر ۱۰ از مدار پلوتو گذر کرد (۱۳۶۲).

تولستوی (راست)
(چپ) واتسون و کریگ
در کنار مدل‌شان از
مولکول دی‌ان‌ای

ابن رومی (علی بن عباس بغداد) شاعر مشهور شیعه‌ی عرب که در چهارشنبه پنج اردیبهشت ۲۱۵ زاده شد، و یازده قرن بعد پرویز پرستویی هم عمل مشابهی را مرتکب شد (در ۱۳۳۴)؛ سایر زادگان نامدار این روز عبارتند از لویی نهم شاه فرانسه (۶۹۳)، اولیور کرامول (۹۷۸)، ولفگانگ پائولی فیزیکدان (۱۲۷۹)، آندرئی کولموگوروف ریاضیدان (۱۲۸۳)، و آل‌پاچینو (۱۳۱۹). درباره‌ی درگذشتگان این روز تمرکزی بر روسیه نمایان است. چون در این روز تولستوی درگذشت (۱۲۵۲) و در همین روز (۱۳۸۶) کلیسای ارتدوکس روسیه شرکت در مراسم خاکسپاری بوریس یلتسین که چند روز پیشتر مرده بود را حرام اعلام کرد. کسی که پیشتر دچار چنین تحریمی شده بود تزار الکساندر سوم بود که در سال ۱۲۷۳ درگذشته بود.